

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования Чувашской Республики
Ибресинский муниципальный округ
МБОУ «Большеабакасинская ООШ»

Утверждено
приказом по школе
№71 п.1 от 28.08.2024 г.

**Рабочая программа
учебного предмета
«Родной (чувашский) язык »
для обучающихся 1-4 классов**

2024 г.

Рабочая программа учебного предмета «Родной (чувашский) язык» для 1-4 классов составлена в соответствии с требованиями Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования на основе основной образовательной программы начального общего образования МБОУ «Большеабакасинская ООШ».

На изучение учебного предмета "Родной (чувашский) язык " в 1-4 классах отводится - 1 час. Курс рассчитан на 135 ч: в 1 классе — 33ч (33 учебные недели), во 2–4 классах — по 34 ч (34 учебные недели в каждом классе).

«Чăваш чĕлхи» предметĕн пулас результатĕсем

Харкамлăх (личностные) результатĕсем:

Вĕренекекенсен çак результатсем палăрĕç (у обучающихся будут сформированы):

- ачасем хайсем вĕренекекен пулнине ĕнланни, вĕренекекенĕн яваплăхне уçăмлани;
- ачасем Тăван çĕршыв, тăван халăх, тăван чĕлхе ĕнлавсене ĕша хывни, хайсем хăш халăх ывăл-хĕрĕ пулнине ĕнланни, вĕсен тăван халăха хисеплес туйăм амаланма пуçлани;
- ачасем таврари пурнăç, этем, çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатни, тавракурăмĕ йĕркеленсе пыни;
- харпăр хай хăтланăвĕсене сăнама-асăрхама, вĕсемшĕн яваплă пулма хăнăхса пыни;
- тимлĕх калăпăшĕ, пахалăхĕ, самантлăх, ятарлă тата ирĕклĕ аставамĕ аталанни; хайлавсенчи сăнарсен лайăх тата начар енĕсене шута илни;
- пĕчĕккĕн аслисемпе пĕрле ĕçe хăнăхса пымаллине, пурнăçра çак хăнăхусем кирлĕ пулассине ĕнланни;
- ĕмĕтленни, вĕренни пунаçра кирлĕ пулни тавçăрни;
- шкулта вĕренни пĕлүү пухмалли, аталанмалли, харпăр хай пурнăçне кăсăклăрах, усăллăрах тума вĕренмелли тĕп мел пулнине ĕша хуни.

Вĕренекекене аталанма пулайшакан майсем (обучающиеся получают возможность для формирования):

- *шкулта, класра, урамра, килте, хăнара хăвна мĕнле тытмаллине, уроксемĕнлехатĕрленмеллине, ĕç вырăннехатĕрлемеллине, партахушишинчĕмĕнлелармаллине, ĕç хатĕрĕсемпемĕнлеусă курмаллине, ĕçетăрăшса, тимлĕ, тирнейлĕ тумаллине ĕнланни;*
- *шухăшлав аслайĕсем туптанни;*
- *тăванчĕлхенехаклама, хисеплемехăнăхсапыни;*
- *кашихалăхăнхайĕнчĕлхи, вăлытисенченуйрăлсатăнине ĕнланни;*
- *чĕлхепекăсăкланмапуçлани, харпăрхайтуплевнелайăхлатаскăмăл-туйăмамаланни;*
- *пулăмсенетарăнрах ĕнланмавĕренсепыни;*
- *ĕнлавсенеуçăмлама, ушкăнламахăнăхсапыни;*
- *тишкерүү-пĕтĕçтерүү, танлаштарухăнхĕвĕсем çирĕпленсепыни;*
- *ачанкăмăл-сипечĕ çирĕпленсепыни: ваттисенехисеплемеллине, çынпаырă пулмаллине, çынсемхушишинчехăвнамĕнлетытмаллине, чĕрчунсенеюратмаллине ĕнлансаилни.*

Предметĕн пĕрлĕхлĕ (метапредметные) результатĕсем

Йĕркелүү - хаклав (регулятивные) результатĕсем:

Вĕренекекенсен асăннăпĕлүүсем пулмалла(обучающиеся научатся):

- тантәшәсен тата харпәр хай ёңне тишкерейни тата пахалайни;
- тишкерү - пётёстерүёңне хәнәхни, пётёмёшлине пайсем сине уйәрма, пайёсене пётёстерме пёлни;
- хайён ёңне вёрентекен, юлташәсем хакланине йышәнни;
- тёрёс курма, япаласен усләхри вырәнне паләртма пултарни;
- ёң йёркине, мён хысқан мён тумаллине, мёншён ун пек тумаллине тавсәрни;

Вёренекесенәса хывма пулайшакан майсем (обучающиеся получают возможность научиться):

- *йәнәша курма, пёр-пёрне йәнәш тәвасран асәрхаттарма вёренни;*
- *хайён ёңне вёрентекен, юлташәсем хакланине йышәнни;*
- *хәвән шухәшна әнлантарса парайни;*
- *тантәшәсен тата харпәр хай ёңне тишкерейни тата пахалайни;*
- *вёрентекен, класпа пёрле паләртнә задачәна татса памалли тёрлө майсем тупни;*
- *хәвән шухәшна әнлантарса парайни;*
- *йәнәша курма, пёр-пёрне йәнәш тәвасран асәрхаттарма вёренни;*
- *ёң йёркине, мён хысқан мён тумаллине, мёншён ун пек тумаллине тавсәрни;*
- *ёсён кашни тапхәрне вёрентекен пулайшанине хак парса пырайни;*
- *харпәр хай ёңне планлама пёлни.*

Пёлүлөх (познавательные) результатәсем:

Вёренекесенәсәннәпёлүсем пулмалла (обучающиеся научатся):

- сырнә чухмёнлелармаллинетата сырухатёрёсемпемёнлеусә курмаллинепёлни;
- тавраләхенёсене, япаланвырәннекәтартма, тавраләхривырәннепаләртмапёлни;
- таврарияпаласемпепуләмсем сінченмёнпёлнинесистемәлани: «Тәван сёр-шив» әнлаваусамлани. Вәл суралнә вырән, тәванял, тавраләх, хайпуранаканреспубликатата сёр-шив (Рафсей) пуллине әнланни, унәнкультури, мухтавләсыннисем сінченпёлни;
- сүт сәнталәкзаконёсем, япаласемпепуләмсемпёр-пёринпе сыхәнсааталаннинекурни;
- вёренү хатёрёсенчекирлө материалашырасатупмапёлни;
- ачантавракурәмә әнләланни, сүт сәнталәкрипуләмсем, сүлталәквәхәсәсем, сөмье, чөрчунсем, ачасенпурнәсә, ёсә-хөлө сінчентөплөнрехпёлни, тәнчекурәмә йёркеленсепыни;
- пысәк, пөчөк, танусләхакурни, логикәллә шайлаштарайни;
- туйәмкультури сивөчленни: кирлө вәхәтрапуләшма, мөнтумалла, мөнлетумаллинетавсәрапуслани.

Вёренекесенәса хывма пулайшакан майсем (обучающиеся получают возможность научиться):

- *таврари япаласене, пуләмсене төпчес әнтәлав аталанни;*
- *япаласен пёрпеклөхне, уйрәмләхне, вөсем мөнне уйрәлса тәнине курма, паләртма пултарайни;*
- *пысәк, пөчөк, тан усләха курни, логикәллә шайлаштарайни;*
- *вёренү хатёрёсенче панә символсене, модельсене, схемәсене, палләсене әнланни;*
- *таврари япаласене, пуләмсене төпчес әнтәлав аталанни;*
- *тавраләх енёсене, япалан вырәнне кәтартма, тавраләхри вырәнне паләртма пёлни;*
- *япаласен пёрпеклөхне, уйрәмләхне, вөсем мөнне уйрәлса тәнине курма, паләртмапултарайни;*
- *вёренү хатёрёсенче кирлө материала шыраса тупма пёлни.*

Хутишайну (коммуникативные) результатчѐсем:

Вѐренекенсен асӑнӑпӗлӗсем пулмалла (обучающиеся научатся):

- шухӑша тӗрӗс те уҫӑмлӑ, ҫыхӑнуллӑ каласа пама тӑрӑшни;
- ачан пуплевӗ, йӑнӑша курма, пӗр-пӗрне йӑнӑш тӑвасран асӑрхаттарма вѐренни;
- пуплев культури аталанни: пӗр-пӗр япала, пулам, ӗҫсинчен ҫыхӑнуллӑ, кирлӗ сӑмахсемпе усӑ курса каласа пама пултарни;
- юлташпа, аслисемпе, ваттисемпе мӗн ҫинчен тата мӗнле сӑмахсемпе усӑ курса калаҫмаллине ӑнкарни, кампа калаҫнӑ чух, хӑйен, мӗнле сӑмахсемпе (сывлӑх сунни, тав туни, сывпулашни) усӑ курмаллине тавҫӑрни;
- ҫывӑх, хирӗҫле, пӗр пӗлтерӗшлӗ, нумай пӗлтерӗшлӗ сӑмахсен пӗлтерӗшӗсене тӗрӗсрех, тарӑнрах ӑнланни, вӗсен ретӗнче кирлине суйлайни;
- сӑмахсен куҫӑмлӑ пӗлтерӗшне ӑнланни;
- ушкӑнпа ӗҫлеме пӗлни;
- сӑмах йышӗ пуянланни;
- ҫынсем тӗрлрен шухӑшлама пултарнине ӑнланни.
- текстпа ӗҫлеме пӗлни, вулани ҫинчен ҫыхӑнуллӑ тата уҫӑмлӑ каласа пама тӑрӑшни;
- ачан пуплевӗ, йӑнӑша курма, пӗр-пӗрне йӑнӑш тӑвасран асӑрхаттарма вѐренни;
- ҫывӑх, хирӗҫле, пӗр пӗлтерӗшлӗ, нумай пӗлтерӗшлӗ сӑмахсен пӗлтерӗшӗсене тӗрӗсрех, тарӑнрах ӑнланни, вӗсен ретӗнче кирлине суйлайни;
- сӑмахсен куҫӑмлӑ пӗлтерӗшне ӑнланни.

Вѐренекенсен ӑса хывма пулӑшакан майсем (обучающиеся получают возможность научиться):

- чӑваш чӗлхинче сӑмахсен предложенире ҫирӗп йӗрке пуррине ӑнланни, ӑна пуплевре тытса пырайни;
- каласа парассин тӗрлӗ тӗсӗсене (калав, сӑнлав, уйлав) пӗлни. Вӗсен тытӑмӗне уйрӑмлӑхӗсене курма, калаван тӗрлӗ тӗсне йӗркелеме пултарайни;
- калав темине, тӗп шухӑшине палӑртайни;
- хутишайну пуплев (диалог) тытӑмне, унти предложенисен хӑй евӗрлӗхне (ытларах тулли мар предложенисем) пӗлни. Диалог шалашӗ пӗр темӑна, пӗр тӗп шухӑша пӑхӑнса тӑнине ӑнланни. Майӗпен хутишайну пуплевне тӗрлӗ пуплев ситуацийӗсенче усӑ курма пултарни;
- ача пуплевӗнчи тӗп ӗҫ – хӗлсене (тӑнлассине, калаҫассине, вулассине, ҫырассине) аталантарса пынипе пӗрлех тӑван чӗлхе вѐрентнӗ чух ҫак тӗллесене пурнӑҫлани:
- вѐренекенӗн ҫынлӑх туйӑмӗсене вӑйлатмалла, пурнӑҫа юратма, ырра шанса тӑма тата хӑйсене те ырӑ кӑмӑллӑ, сӑпайлӑ пулма хӑнӑхтарни;
- ача таврари пурнӑҫ, этемпе ҫут ҫанталӑк ҫинчен мӗн пӗлнине анлӑлатни;
- ача ҫыхӑнуллӑ тата сӑнарлӑ шухӑшлӑвӗне асне, асӑмлас хевтине аталантарни;
- вѐренӗ ӗҫ-хӗлне лайӑхрах хӑнӑхтарса, унӑн ӑслайӗсене «алла илни»;
- вѐренӗ вӑхӑчӗпе перекетлӗ усӑ курма, харпӑр хӑй тӗллӗн ӗҫлессин ансатрах мелӗсене чухламани.

Предметӑн пайрам (предметные) результатчѐсем:

1класс

Вѐренекенсен асӑнӑ пӗлӗсем пулмалла (обучающиеся научатся):

- пуплев, текст, предложени, сӑмах, сыпӑк, пусӑм, усӑ сасӑ, хупӑсасӑ ӑнлавсемпе паллашаҫҫӗ;
- пуплеве ансат тишкерме пӗлеҫҫӗ;
- чӑваш чӗлхинче тӗп сасӑсемпе, вӗсен сас паллийӗсемпе паллашса сыпӑкӑн сыпӑнтарса вулама вѐренеҫҫӗ;

- сас паллисене тёрёс ырма , ыхантарма, ал ыралё, пичетлё сáмахсене , предложенисене , ансат текстсене ырса илме, каланá тáрэх ырма вёренеççё;
- ыру тата вулав правилисемпе паллашаççё;
- вулав пахалáхёсем (тёрёслёх, áнланулáх, палáртулáх, такáнмасáр вулани) аталантараççё;
- пуплев хáнáхáвёсем аталантараççё;
- ыру гигиенин правиле паллашаççё, чáвашыравён хáй евёрлёхне áнкáраççё;
- капáшсене пёрлёхлё курма тата унáн пáйёсене палáртма хáнáхаççё;
- тёрлё йёре, капáша, эреше, сас палисен пáйёсене йёрлесе тата евёрлесе ырма пёлесçё, вётё моторика аталантараççё.

Вёренекенсен áса хывма пулáшакан майсем (обучающиеся получают возможность научиться):

- тáванчёлххери тёп сасáсене, вёсене палáртмалли сас палисене, сáмахри сасáсен пахалáне (уçá е хупá), йёркне , хытá тата çемçe сасáсене сáмахра паллама, ырура палáртма пёлесçё;
- сасá пуххи сáмах пуххи предложени пулайманнине áнлантараççё;
- пёчёк , пысáк сас палисене , вёсен ыханáвёсене , сáмахсене, предложенисене тёрёссырса илме, тёрёслеме вёренеççё;
- уйрáм сáмахсене , 3-4 сáмахран тáракан, тытáмёне ансат предложенисене илтни тáрэхсырма пултараççё;
- чёлхе пёлёвён хáш-пёр ансат áнланáвёсемпе терминёсемпе (уçá е хупá сасá, сас палли, сыпáк, сáмах , предложени, текст) уçáмлаççё;
- уплеве ансат тишкерме пёлни.

2 класс

Вёренекенсен асáннáпёлýсем пулмалла(обучающиеся научатся):

- ачасем алфавитри сас палисене, вёсен пётёрёшёсене, уçá тата хупáсасáсен уйрáмлáхёсене, сáмахри уçá сасá çине пусáм ýкни-ýкменнине , сасáсем хытá тата çемçепулнине, сáмахсене пёр йёркерен теприне мёнле куçармаллине пёлесçё;
- 35-40 сáмахлá текста каллиграфи тёлёшёнчентёрёс те таса, сас палисене сиктерсе хáвармасáр, пáтраштармасáр пáхса ырма пултараççё;
- 25-30 сáмахлá текста итленипе (диктант) ырма вёренеççё;
- сáмахпа сыпáклама, пёр йёркерен теприне тёрёс куçарма, çемçe хупá сасáсене ыруратёрёс палáртма, вáрáм хупá сасáллá сáмахсене тёрёс ыраççё;
- ын ячёпе хушаматне, ашшё ятне, выльáхсемпе чёр чунсен уйрáм ячёсене, хула, ял, урам, юхан шыв ячёсене пысáк са палинчен пуçласа ырма пултараççё.

Вёренекенсен áса хывма пулáшакан майсем (обучающиеся получают возможность научиться):

- сáмахсен сасá тытáмне тишкерме (вёсене сыпáклама, уçá тата хупáсасáсене , сасáсемпесас палисен йёркине тата хисепне палáртма) пёлесçё;
- япалана, унáн ёçне, пллине пёлтерекен сáмахсене ýйтáвё тáрэх ушкáнлама пултараççё;
- предложенин тёп членёсене- подлежащие сказуемáя – тупма пёлесçё;
- ýйтусем тáрэх ансат предложени членёсем хушинчи ыханáва палáртма пёлесçё;
- предложение пысáк сас палирен пуçласа ырма, ун вёçне, интонация кура, пáнчá, кáшкáру палли лартма пёлесçё;
- 35-40 сáмахлá текст тáрэх ýйтусене хуравласа изложени, 2-3 предложениллё текст туманултараççё.

3 класс

Вёренекенсен асáннá пёлу́сем пулмалла (обучающиеся научатся):

- сáмахáнтёп пайёсем-унáн тымарёпе аффиксёсем, пуплев пайёсем-япала , глагол, паллáячё, предложенин тёп (подлежащи казуемáй) тата кёсён членёсем пулнине пёлесёсё;
- вёреннё орфограммасенчен тáракан 40-45 смахлá текста таса, тёрёс ы́рса илме итленине(диктант) сырма, предложенсем вёсёнче кирлё чарáну (пáнчá, ы́ту тата кáшкáру) палилартма пултараçсё;
- сáмахсен сасá тытáмне сáнама: сыпáксене уйáрма, уçá тата хупá сасáсене палáртма, уçасасá сине пусáм ўкни-ўкменнине пёлме, хупá сасá хытти-семсине, янáравлá-янáравсáррине туйма, сáмахри сасáпа сас палли хисепне уяма хáнáхса пыраçсё;
- сáмах тытáмне (тымарёпе аффиксне) курма пултараçсё.

Вёренекенсен áса хывма пулáшакан майсем (обучающиеся получат возможность научиться):

- пуплев пайёсене (япала ячё, глагол, паллá ячё) палáртма , вёсем мё́нле формáрине (япала ячёсен хисепне, глаголсен вáхáчёне хисепне) чухлаçсё;
- предложенири сáмахсен сыхáнáвне асáрхаçсё, сáмах майлашёвёсене уйáраçсё;
- предложени тытáмне (синтаксисне) ансат тишкерме (вáл калуллá, ы́туллá е хистевлё, кáшкáруллá е кáшкáрусáр пулнине палáртма, унáн тёп тата кёсёчленёсене, вёсенхушишинчи сыхáнáва ы́ту лартса тупма) пёлесёсё;
- ушкáнна тунá е хатёр планпа сусá курса 55-65 сáмахлá изложени сырма вёренсе ситесёсё.

4 класс

Вёренекенсен асáннá пёлу́сем пулмалла (обучающиеся научатся):

- веренне пуплев пайесем, весен паллисем, предложенин пер йышши членесем синчен пелни, вёренне орфограммасенчен таракан 55-60 самахла текста йанашсар, таса та илемле сырса илме, диктант сырма пултарни, пер йышши членла предложенире чарану палли лартма пелни;
- сáмахан сасапа сас палли тытамне тишкерме, тымарепе аффиксесене тупма ханахни;
- япала ячен, сапат ылмашавесенпадежепе хисепне, глаголсен хисепне, сапачепе вахатне палартма пултарни;
- предложенин ансат синтаксис тытамне чухлама ханахса пыни;
- харпар хай теллен туна планпа уса курса 80-90 самахла текст тарах изложени сырни, пурнасра пулни-иртни, экскурсире курни, санани синчен печек калав йеркелеме веренсе пыни.

Вёренекенсен áса хывма пулáшакан майсем (обучающиеся получат возможность научиться):

- вёреннё орфограммасенчен таракан 55-60 самахла текста йáнáшсáр, таса та илемлё ё́рса илме, диктант сырма;
- пёр йышши членлá предложенире (вёреннё тёслёхсем) чарáну паллисем лартма;
- сáмахáн сасáпа саспалли тытáмне тишкерме, тымарёпе аффиксёсене тупма;
- япала ячёсен, сáпат ылмашёсен падежёпе хисепне, глаголсен хисепне, сáпачёне вáхáтне палáртма;
- предложенин ансат синтаксис тытáмне чухлама: вáл тёллевне интонаци тёлёшёнчен мё́нлине калама, унáн тёп членёсемпе кёсён членёсене тупма, ы́тусем тáрáх вёсен сыхáнáвне тата пёр йышши членсене асáрхама;
- харпáр хай тёллён тунá планпа усá курса 80-90 сáмахлá текст тáрáх изложени сырма, пурнáсра пулни- иртни, экскурсире курни, сáнани синчен сыхáнулла пёчэк калав йёркелеме (сочинени сырма);

- *хутишайну культурин правилсемне килёшүүлён вӑхӑтра тав тума, каҫару ыйтма, саламлама, вашават сӑмах хушма, япала ыйтса илме, чӑнӑве палӑртма.*

«Чăваш чĕлхи» предметĕн шалашĕ(содержанийĕ)

1-мĕш класс

Умĕнхи тапхăрти уроксем.

Шкула. Тăван кил-йыш. Çыхăнулă пуплев. Шкул ачин кун йĕрки. Вĕренÿхатĕрĕсем. Шкул ачин кун йĕрки. Çыхăнулă пуплев. Кĕрхи садра. Улма-сырла. Пахча. Пахча çимĕç. Предложени. Сăмах. Сыпăк.

Килти выльăх-чĕрлĕх: кайăк-кĕшĕк. Уçă(хупă) сасă. «Çарăк» юмах. Вăрманти йывăçсем, тискер кайăксем. Уçă(хупă) сасăсем терминсем. Килти кайăк-кĕшĕк. Вĕçен кайăксем. Пусăм.

Сас палли тапхăрĕнчи уроксем.

Алфавитри сас паллисемпе тата весен сассисемпе паллашасси.[а] сасă, А; а сас паллисем.[у] сасă, У,у сас паллисем.[а]; [у] сасăсем; А;а ,У; у сас паллисем.[ă] сасă;Ă,ă сас паллисем.[н] сасă; Н, н сас паллисем.[л] сасă; Л, л сас паллисем. [м] сасă; М, м сас паллисем.[т] сасă; Т, т сас паллисем.[п] сасă; П:п сас паллисем.[ш] сасă; Ш, ш сас паллисем.

[р] сасă; Р,р сас паллисем.[ы] сасă; Ы,ы сас паллисем.[в] сасă; В: в сас паллисем.

[х] сасă; Х, х сас паллисем.[и] сасă; И, и сас паллисем. Хытă (Çемçe) сасăсем,сыпăксем, сăмахсем. Хутăш сăмах[э] сасă; е сас палли.[э] сасă, Э, э сас палли.[ĕ] сасă; Ė,ĕсас паллисем.[с] сасă; С, с сас паллисем. [к] [к'] сасăсем; К,к саспаллисем. [ÿ] сасă; Ў,ў саспаллисем.[з] сасă; З, з саспаллисем. [ч] сасă; Ч,ч саспаллисем. çемçелĕх палли(ь). [Й] сасă; Й,й саспаллисем. [йу]сыпăк, Ю,ю саспаллисем. [йу]сыпăк, Ю саспаллин иккĕмĕш пĕлтерĕшĕ. [йа]сыпăк, Я,я саспаллисем. Я,я саспаллисем. Я саспаллин иккĕмĕш пĕлтерĕшĕ

Е,е саспаллисем [йэ] сыпăка пĕлтерни. «Анне» сăвă. «Маринепе Энтип». [о] сасă, О,о сас паллисем. О,о сас паллисем. е (о) сас палли. Кун ячĕсем (вулав ханăхăвĕсене сирĕплетесси)

[б] [б] сасăсем, Б бсаспаллисем. [г] [г] сасăсем, Г гсаспаллисем. д [д] сасăсем, Д дсаспаллисем. [з] [з'] сасăсем;З, з сас паллисем. [ф] [ф'] сасăсем; Ф, ф сас паллисем.

[ж] сасă;Ж, ж сас паллисем. [ц] сасă;Ц, ц сас паллисем. [щ] сасă;Щ, щ сас паллисем Уйăракан хытăлăх (Ъ) тата çемçелĕх (Ь) паллисем

2-мĕш класс

1-мĕш класра вĕреннине аса илни.

Предложени, сăмах, сасă, сас палли.

Сасă тата сас палли.

Алфавит. Уçă сасăсемпе хупă сасăсем. Хытă уçă сасăсемпе çемçe уçă сасăсем.Сывлăх сунасси. Сывпуллашасси. Хытă уçă сăмахсенче çемçелĕх палли сырасси.Уйăракан çемçелĕх палли сырасси. Тăванлăх-хуранташлăх сăмахĕсем.Вăрам хупă сасса икĕ пĕр пек сас паллипе сырса палăртни. Вырăс чĕлхинчен кĕнĕ хăш-пĕр сăмахсене сырасси. Орфографи словарĕ. Сăмах сыпакĕ. Сăмахсене пĕр йĕркере тепĕр йĕркене куçарасси. Текст.

Сăмах. Япала ячĕ.

Кам? мĕн? ыйтуллă сăмахсем.Çыхăнулă пуплев. Пĕр япалана пĕлтерекен сăмахсем. Япала нумаййине пĕлтерекен сăмахсем.Çын ячĕсене, хушамачĕсене, ашшĕ ячĕсене пысăк сас паллинчен пусласа сырасси. Паллашу сăмахĕсем.Выльăх-чĕрлĕх ячĕсене пысăк сас паллинчен пусласа сырасси.Хула, ял, урам, юхан шыв ячĕсене пысăк сас паллинчен пусласа сырасси.Пĕлтерÿ сырасси.

Глагол.

Япала ёсне пёлтерекен сáмахсем.» Мён тáвать? Ыйтулла глаголсем. Мён тáвасçе? Ыйтулла глаголсем. Мён тáватáп? Ыйтулла глаголсем. Мён турё? мён турёç Ыйтури глаголсем. Мён турё? мён турёç Ыйтури глаголсем. Хирёсле тата пёрешкел пёлтерёшлэ ёç-хёлсем. Тав тáвасси.

Паллá ячё.

Паллá ячё. Япала паллине пёлтерекен сáмахсене мёнле? Ыйту лартса тупасси. Тёсе пёлтерекен сáмахсем. Лаша тёсне пёлтерекен сáмахсем. Çынна сáнлакан сáмахсем. Çыру сырасси. Хирёсле пёлтерёшлэ паллá ячёсем (антонимсем). Пёрешкел пёлтерёшлэ паллá ячёсем (синонимсем).

Предложени.

Пуплеве предложенисем сине уйáрасси. Предложенин тэп членёсемпе кёçён членёсем.

Предложени членёсем хушшинчи сыхáну. Калуллá, Ыйтулла предложенисем. Кáшкáруллá предложенисем.

2-мёш класра вёренине пётёмлетесси.

Сасáсемпе сас паллисем. Алфавит. Япала ячё, глагол , паллá ячё çинчен вёренине пётёмлетесси. Предложени.

3 –мёш класс

1-2-мёш класра вёренине аса илесси.

Текст. Предложени. Сáмах.

Сасá, сас палли.

Сасáсемпе сас паллисем. Вáрám хупá сасáсене икё сас палипе палáртасси. Ч сасá умёнчи л, н хупá сасáсен çемçелёхне ятарласа палáртманни. Сáпайлáх сáмахёсем. Ç, ч сас паллисем хыççáн ы е и сырасси. Вырáс чёлхинчен сыру урлá йышáннá сáмахсенче б, г, д, ж, з, ф, ц, щ сас паллисем сырасси. Телефонпа калáçасси. Э, е, ю, я сас паллисемпе усá курма пёлесси. Библиотекаран илнэ кёнекесен списокне тáвасси.

Предложени.

Текст тата предложени. Калуллá предложенисем. Ыйтулла предложенисем. Хистевлэ предложенисем. Кáшкáруллá предложенисем. Предложенин тэп членёсем. Предложенин кёçён членёсем. Сáмах майлашáвэ. Предложенири сáмахсен сыхáнáвэ. Ансáр тата анлá предложенисем. Тáванлáх сáмахёсем.

Сáмах

Сáмах тытáмэ. Тымар тата аффиксем. Сáмаха улáштаракан тата сáмах тáвакан аффиксем. Хáнана чёnessи. Çёнэ сáмахсем -çá(çё), -лáх(лэх) аффиксем хушáнса пулни. Çёнэ сáмахсем-у(ý), -лá(лэ) аффиксем хушáнса пулни. Пёр тымартан пулнá сáмахсем. Аффикслá сáмахсене сырасси. Заметка сырасси.

Пуплев пайесем. Япала ячё.

Япала ячѐ. Япала ячѐн пѐлтерѐшѐ тата ыйтӑвѐсем.Япала ячѐсем хисеп тӑрӑх улшӑнни.Япала ячѐсем хисеп тӑрӑх улшӑнни.Ш,с, ҫ сасӑсемпе пѐтекен япала ячѐсене нумайлӑ хисепре тѐрѐс ҫырасси.

Глагол.

Глагол пѐлтерѐшѐ, ыйтӑвѐсем.Хирѐҫле пѐлтерѐшлѐ глаголсем.ҫывӑх пѐлтерѐшлѐ глаголсем.Глагол улшӑнӑвѐ.Хальхи вӑхӑт.Иртнѐ вӑхӑт.Пулас вӑхӑт.

Паллӑ ячѐ.

Паллӑ ячѐн пѐлтерѐшѐ,ыйтӑвѐсем. Паллӑ ячѐ улшӑнни.Паллӑ ячѐ япала ячѐпе тата глаголпа ҫыхӑнни. ҫывӑх пѐлтерѐшлѐ паллӑ ячѐсем.ҫулѐпе аслӑ ҫынсене хисеплесе чѐнесси.Хирѐҫле пѐлтерѐшлѐ паллӑ ячѐсем.

3-мѐш класра вѐреннине аса илсе ҫирѐлетесси

Сасӑсемпе сас паллисем. Сӑмах тытӑмѐ.Предложени. Пуплев пайесем.

4 класс

Вѐреннине аса илесси

Савнӑ ёѐр, чӑваш ёѐр-шывѐСӑмах. Предложени. Текст. Калуллӑ, ыйтуллӑ, хистевлѐ предложенисем.Предложени членесем. Самах майлашӑвѐ, текст теми, тѐп шухӑшѐ. Сасӑсем тата сас паллисем. Сыпӑк, пусӑм.Хутшӑну йӑли-йѐрки. Этикет.

Сӑмах тытӑмѐ тата пулӑвѐ

Пѐр тымарлӑ сӑмахсем. Сӑпайлӑх сӑмахѐсем. Сӑмах аффикс хушӑннипе пулни. Мӑшӑр сӑмахсем. Сӑмахсене икѐ хут калани.

Текст

Текстри предложенисен килѐшѐвѐ. Текст теми Текстӑн тѐп шухӑшѐ .Текст тытӑмѐ

Предложенин пѐр йышши членѐсем

Пѐр йышши членсем ҫинчен ӑнлантарни. Пѐр йышши членсене ҫыхӑнтаракан союзсем.

Пуплев пайѐсем

Сӑмахсене пѐлтерѐш тӑрӑх ушкӑнлани. Пуплев пахалӑхѐ

Япала ячѐ

Япала ячѐсен вѐҫленѐвѐ. Падежсем. Хупӑ сасӑпа пѐтекен япала ячѐсен вѐҫленѐвѐ. Уҫӑ сасӑпа пѐтекен япала ячѐсен вѐҫленѐвѐ. Япала ячѐсене нумайлӑ хисепре вѐҫлени. Саламламалли правилӑсем.

Паллӑ ячѐ

Паллӑ яѐсен пѐлтерѐшѐ, пулӑвѐ. Паллӑ ячѐсен тѐп тата танлаштаруллӑ степенѐсем. Паллӑ ячѐсен вӑйлӑ степенѐ.

Хисеп ячѐ

Хисеп ячѐсен пѐлтерѐшѐ. Ёҫ хучѐсем. Пѐлтерӱ ҫырасси.

Местоимени

Местоимени пѐлтерѐшѐ. Сӑпат местоименийѐсем. Уяв ячѐпе саламласси.

Глагол

Глаголӑн пурлӑ тата ҫуклӑ формисем. Глагол вӑхӑт тӑрӑх улшӑнни. Хальхи вӑхӑтри глаголсен

сӑпатланӑвӗ. Хальхи вӑхӑтри глаголсене ҫырасси. Иртнӗ вӑхӑтри глаголсен сӑпатланӑвӗ. Пулас вӑхӑтри глаголсен сӑпатланӑвӗ.

Вӑренӗ ҫулӑнче ӑса хывнине аса илесси

Сӑмах тытӑмӗ тата пулӑвӗ. Текст. Предложени. Пуплев пайӑсем.

«Чӑваш чӑлхи» предметӑн тематика планӑсем

1 - мӑш класс

№ п/п	Урок теми	Сехет шучӑ
1	Умӑнхи тапхӑрти уроксем.	5
2	Сас палли тапхӑрӑнчи уроксем.	28
Пурӑ		33

2 - мӑш класс

№ п/п	Урок теми	Сехетшучӑ
1	1-мӑшкласравӑрӑннини аса илни	2
2	Сасӑ тата саспалли	9
3	Сӑмах. Япала ячӑ	6
4	Глагол	5
5	Паллӑ ячӑ	4
6	Предложени	4
7	2-мӑшкласравӑрӑннинепӑтӑмлетесси	4
Пурӑ		34

3 - мӑш класс

№п/п	Урок теми	Сехет шучӑ
1	Пӑрремӑшпе иккӑмӑш классенче вӑрӑннини аса илесси	2
2	Сасӑ. Сас палли	11
3	Предложени	8
4	Сӑмах	3
5	Пуплев пайӑсем. Япала ячӑ	3
6	Глагол	4
7	Паллӑ ячӑ	3
Пурӑ		34

4 - мӑш класс

№п/п	Урок теми	Сехет шучӑ
1	Вӑрӑннини аса илесси	2
2	Сӑмах тытӑмӑ тата пулӑвӑ	3
3	Текст	1
4	Предложенин пӑр йышши членӑсем	3
5	Пуплев пайӑсем	1
6	Япала ячӑ	8
7	Палла ячӑ	4
8	Хисеп ячӑ	2
9	Местоимени	2
10	Глагол	5
11	Вӑрӑнӑ сӑлӑнче аса хывнини аса илесси	3
Пурӑ		34

**Поурочное тематическое планирование
учебного предмета «Родной (чувашский) язык»**

1-мѣш класс

Урок номерѣ	Урок теми	Сехет шучѣ
Умѣнхи тапхӑрти уроксем		5
1	Шкула. Шкул ачин кун йӑрки Вӑренӗ хатӑресем. Сыхӑнулӑ пуплев.	1
2	Тӑван кил-йыш. Сыхӑнулӑ пуплев	1
3	Улма-сырла. Пахча ҫимӑҫ. Предложени.	1
4	«Ҫарӑк» юмах. Сӑмах. Сыпӑк. Пусӑм.	1
5	Килти выльӑх-чӑрлӑх: кайӑк-кӑшӑк, тискер кайӑксем. Уҫӑ(хупӑ) сасӑ.	1
Сас палли тапхӑрӑнчи уроксем.		28
6	[а]; [у] сасӑсем; А;а,У; у сас паллисем.	1
7	[ӑ] сасӑ;А,ӑ сас паллисем.	1
8	[н] сасӑ; Н, н сас паллисем.	1
9	[л] сасӑ; Л, л сас паллисем	2
10	[м] сасӑ; М, м сас паллисем.	1
11	[т] сасӑ; Т, т сас паллисем.	1
12	[п] сасӑ; П:п сас паллисем.	1
13	[ш] сасӑ; Ш, ш сас паллисем.	1
14	[р] сасӑ; Р,р сас паллисем.	2
15	[ы] сасӑ; Ы,ы сас паллисем.	1
16	[в] сасӑ; В: в сас паллисем.	2
17	[х] сасӑ; Х, х сас паллисем.	2
18	[и] сасӑ; И, и сас паллисем. Хытӑ (Ҫемҫе) сасӑсем,сыпӑксем, сӑмахсем. Хутӑш сӑмах	2
19	[э] сасӑ, Э, э сас палли.	2
20	[ӗ] сасӑ;Ӑ,ӓ сас паллисем.	2
21	[с] сасӑ; С, с сас паллисем	3
22	[к] [к'] сасӑсем; К,к саспаллисем	2
23	[ӱ] сасӑ; Ӳ,ӳ саспаллисем	2
24	[з] сасӑ;З, з саспаллисем	2
25	[Ч] сасӑ; Ч,ч саспаллисем	1
26	ҫемҫелӑх палли(ь)	3
27	[Й] сасӑ; Й,й саспаллисем	2
28	[Йу], [Йа], [Йо], [Йӓ],сыпӑксем, Ю,Я,Ӑ,Е саспаллисен иккӑмӑш пӑлтӑрӑшӑ	1
29	[о] сасӑ, О,о сас паллисем, ӓ (о), сас палли	1
30	[б] [б] сасӑсем, Б б саспаллисем[г] [г] сасӑсем, Г г саспаллисем	1
31	[д] [д] сасӑсем, Д дсаспаллисем[з] [з'] сасӑсем;З, з сас паллисем	1

32	[ф] [ф'] сасәсем; Ф, ф сас паллисем[ж] сасә;Ж, ж сас паллисем	2
33	[ц] сасә;Ц, ц сас паллисем,[щ] сасә;Щ, щ сас паллисем Уйәракан хытәләх (Ъ) тата сәмселәх (Ь) паллисем	1

2-мөш класс

Урок номерё	Урок теми	Сехет шучё
1- мөшкласравёреннини аса илни		2
1	Предложени, сәмах, саспалли	1
2	Сырсаилни "Авәнуйәхё"	1
Сасә тата саспалли		9
3	Йәнәшсемпеёслесси. Алфавит. Усәсасәсемпехупәсасәсем.	1
4	Анлантарудиктанчё. «Пирёнагатте».	1
5	Йәнәшсемпеёслесси. Хытәхупәсасәсемпесемсехупәсасәсем.	1
6	Хытәхупәсасәсемпесемсехупәсасәсем. Текст яче. «Кёркунне» темәпакалавсырасси	1
7	Тёрёслевдиктанчё. «Пушар».	1
8	Йәнәшсемпеёслесси. Хытәусәсәлләсәмахсенчесемселәхпалли (ь) сырасси. Уйәракансәмселәхпалли (ь) сырасси	1
9	Вәрәмхупәсасәикёпёр пек саспаллисырсапаләртни. Вырәсчөлхинченийышәннәхәш-пёрсәмахсенесырасси.	1
10	Сәмахсыпакё. Сәмахсенепёрйёркерентепёрйёркенекусарасси.	1
11	Тёрёслевёсё. Диктант «Шупашкар».	1
Сәмах. Япалайчё		6
12	Кам? мән? ыйтулләсәмахсем. Текст пайесем.	1
13	Пёряпаланапёлтерекенсәмахсем. Япаланумайийинепёлтерекенсәмахсем.	1
14	Сынячёсене, хушамачёсене, ашшёячёсенепысәккасаспаллинченпусласасырасси.	1
15	Творчество ёсё. Ыкерчөктәрәхсочиненисырасси.	1
16	Выльәх-чёрлөхячёсенепысәккасаспаллинченпусласасырасси. Сырсаилни. «Хурачка». Хула, ял, урам, юханшывячёсенепысәккасаспаллинченпусласасырасси.	1
17	Диктант. «Юмах»	1
Глагол		5
18	Мөнтәватәп? ыйтулләглаголсем. Ыкерчөктәрәхкалавсырасси. Мөнтурё? мөнтурёс? ыйтуриглаголсем.	1
19	Диктант. «Сәлтәрсемчөнесёсё».	1
20	ЙәнәшсемпеёслХирёсле тата пёрешкелпёлтерёшлөглаголсем (антонимсем)есси. Ыйтусенехуравласапёчөккалавсырасси.	1
21	Сывахпелтерешлөглаголсем (синонимсем). Творчество ёсё. Сочинени.	1
22	Йәнәшсемпеёслесси. Тавтәвасси.	1
Палләйчё		4
23	Палләйчё. Япала паллине пёлтерекен сәмахсене мәнле? ыйтулартсатупасси.	1
24	Төсепёлтерекенсәмахсем. Сыннасанлакансәмахсем.	1

25	Хирёсле пёлтерёшлэ паллă ячёсем (антонимсем). Пёрешкел пёлтерёшлэ паллă ячёсем (синонимсем).	1
26	Диктант. «Ирхине».	1
Предложения		4
27	Пуплевепредложенисемсинеуйăраси. Творчество ёсё. Сюжетлăўкерчэктăрăхкалавтăваси.	1
28	Йăнăшсемпе ёслесси. Предложенин теп членёсемпе кёсён членёсем.	1
29	Тёрёслевёсё. Диктант. «Йытăсури».	1
30	Йăнăшсемпе ёслесси. Калуллă, ыйтуллă, кашкăруллă предложенисем. Калуллă, ыйтуллă, кашкăруллă предложенисем.	1
2-мёшкласравёреннипетёмлетесси		4
31	Сасăсемпе саспаллисем, алфавит синченвёреннине аса илсепётёмлетесси. Япалайчё, глагол тата паллăйчёсинченвёреннине аса илсепётёмлетесси.	1
32	Изложени. «Гашăсти».	1
33	Йăнăшсемпеёслесси. Япалайчё, глагол, паллăйчёсинченвёреннине аса илсепётёмлетесси.	1
34	Вёреннине аса илесси, петёмлетесси. Тёрёслевёсё. Диктант.	1

3-мёш класс

Урок номерё	Урок теми	Сехет шуч\
Пёрремёше иккёмёш классенче вёреннине аса илесси		2
1	1-меш,2-меш классенче вереннине аса илесси. Текст.	1
2	Предложени. Самах. Сырса илни. Туссем.	1
Сасă. Сас палли		11
3	Сасасемпе сас паллисем. Диктант. Аван уйахе.	1
4	Варам хупа сасасене ике сас паллипе палартасси.	1
5	Ч саса уменчи л, н хупа сасасен семселехне ятарласа палартманни	1
6	Ё, ч сас паллисем хыссан ы е и сырасси.	1
7	Калав содержанине кескен сырасси.	1
8	Вырас челхинчен сыру урла йышанна самахсенче б, г, д, ж, з, ф, ц, щ сас паллисем сырасси.	1
9	Изложени Сакар.	1
10	Э, е, ю, я сас паллисемпе уса курма пелесси.	1
11	Диктант. Туслах.	1
12	Библиотекаран илне кенекесен списокне тавасси.	1
13	Сочинени. Хура керкунне.	1
Предложени		8
14	Калулла,ыйтулла,кашкарулла, хистевле предложенисем.	1
15	Изложени. Вата тиле.	1
16	Предложенин теп членесем.	1
17	Предложенин кесен членесем.	1
18	Самах майлашаве. Предложенири самахсен сыханаве.	1

19	Ансар тата анла предложенисем.	1
20	Предложени синчен вереннине петемлетни. Сырса илни. Ват асатте уяве.	1
21	Диктант. Кампа сумаре..	1
Сăмах		3
22	Самах тытаме. Тымар тата аффикссем. Пер тымартан пулна самахсем.	1
23	Сене самахсем. -са(се),-лах(лех),-у(у),-ла(ле)аффикссем хушанса пулни.	1
24	Диктант. Кампара.	1
Пуплевпайёсем. Япала ячĕ		3
25	Япала яче. Япала ячен пелтереше тата ыйтавесем.	1
26	Ш,с, ё сасасемпе петекен япала ячесене нумайла хисепре терес ёырасси.	1
27	Диктант. Сиве Мучи.	1
Глагол		4
28	Глагол пелтереше, ыйтавесем.	1
29	Хиресле,сывах пелтерешле глаголсем.	1
30	Глагол улшанаве. Хальхи,иртне,пулас вахат	1
31	Диктант. Асамса.	1
Паллă ячĕ		3
32	Палла ячен пелтереше,ыйтавесем	1
33	Сывах,хиресле пелтереше палла ячесем.	1
34	3-меш класра вереннине аса илсе сиреплетесси.Диктант. Пысак пуху	1

4-мĕш класс

Уроксен номерĕ	Уроксен теми	Сехет шучĕ
Вĕреннине аса илесси		2
1	Савнă зĕр, чăваш зĕр-шывĕ. Сăмах. Предложени. Текст.	1
2	Сасăсем тата сас паллисем. Сыпăк, пусăм.Сырса илни. «Кавакарчан»	1
Сăмах тытăмĕ тата пулăвĕ		3
3	Пĕр тымарлă сăмахсем.Сăмах аффикс хушăннипе пулни	1
4	Диктант «Ырă кăмăл». Мăшăр сăмахсем. Сăмахсене икĕ хут калани..	1
5	Тĕрĕслев диктанче. «Тавралах лапка»	1
Текст		1
6	Текстри предложенисен килĕшĕвĕ Текстăн тĕп шухăшĕ. Текст тытăмĕ. Текст теми.	1
Предложенин пĕр йышши членĕсем		3
7	Пĕр йышши членсем зинчен аңлантарни. Изложени	1

	«Будка тарринчи йава».	
8	Пёр йышши членсене ҫыхантаракан союзсем	1
9	Тёрёслев диктанче «Мулкачсем».	1
Пуплев пайёсем		1
10	Сăмахсене пёлтерёш тăрăх ушкăнлани	1
Япла ячĕ		8
11	Япала ячĕсен вĕçленĕвĕ. Падежсем	1
12	Хупă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
13	Сочинени «Ман юратна чер чун».	1
14	Усă сасăпа пĕтекен япала ячĕсен вĕçленĕвĕ	1
15	Япала ячĕсене нумайлă хисепре вĕçленни	1
16	Япала ячĕсем ҫинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
17	Тёрёслев ёсĕ. Диктант. «Юман». Япала ячĕсем ҫинчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
18	Саламламалли правилăсем. Сыру сырасси.	1
Паллă ячĕ		4
19	Паллă ячĕсене пёлтерёшĕ, пулăвĕ	1
20	Паллă ячĕсен тĕп тата танлаштаруллă степенĕсем	1
21	Паллă ячĕсен вайлă степенĕ	1
22	Паллă ячĕсем синчен вĕреннине пĕтĕмлетни	1
Хисеп ячĕ		2
23	Хисеп ячĕсен пёлтерёшĕ	1
24	Зырса илни. «Зăка»	1
Местоимени		2
25	Местоимени пёлтерёшĕ. Сăпат местоименийĕсем	1
26	Диктант. «Эпир тусла.». Уяв ячĕпе саламласси	1
Глагол		5
27	Глаголăн пурлă тата зуклă формисем	1
28	Глагол вăхăт тăрăх улшăнни	1
29	Глагол хисеп тăрăх улшăнни	1
30	Глаголсен сăпатланăвĕ	1
31	Глагол синчен вĕреннине пĕтĕмлетни. Диктант «Касхи варманта».	1
Вĕренÿ сÿлĕнче аса хывнине аса илесси		3
32	Сăмах тытамĕ тата пулăвĕ. Текст	1
33	Тёрёслев ёсĕ. Диктант «Хĕвел».Пуплев пайёсем	1
34	Вереннине сиреплетни.	1

**УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА
ОБЯЗАТЕЛЬНЫЕ УЧЕБНЫЕ МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ УЧЕНИКА**

Артемьева Т. В., Волков М.К., Сергеев Л.П. Вёрену́ пособийё. Чăваш букварё:
1-
мёш класс валли – Шупашкар: Чăваш кёнеке издательстви, 2015 сул;

Вёрену́ пособийё. Чăваш чёлхи. 2 класс валли. Л. П. Сергеев, Т. В.
Артемьева, А. Р. Федорова, Шупашкар: Чăваш кёнеке издательстви:
2016 сул;

Вёрену́ пособийё. Чăваш чёлхи. 3 класс валли. Л. П. Сергеев, Т. В.
Артемьева, А. Р. Федорова, Шупашкар: Чăваш кёнеке издательстви: 2017
сул;

Вёрену́ пособийё. Чăваш чёлхи. Ю.М. Виноградов, А. Р. Федорова. 4 –мёш
класс валли. Шупашкар. Чăваш кёнеке издательстви, 2017 сул;

На изучение учебного предмета "Родной (чувашский) язык " в 1-4 классах
отводится - 1 час. Курс рассчитан на 438 ч: в 1классе — 33ч (33 учебные недели),
во 2–4 классах — по 34 ч (34 учебные недели в каждом классе).

МЕТОДИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ УЧИТЕЛЯ

**ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ И РЕСУРСЫ СЕТИ
ИНТЕРНЕТ**

